

The Birth of Prince of Songkla University; Pattani Campus and the Historical Context

Banchar Sumrekit

M.A. (History) Lecturer,

Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University

E-mail: sbanchar@bunga.pn.psu.ac.th

Abstract

The establishment of PSU was the results of the first national economic development plan (1961-1966). The original purpose was to respond to three main issues 1) manpower in needed fields 2) response to economic growth and 3) national security. Initially, due to historical rationale the first main campus was located in Rusamilae. Although the original plan was to spread campuses throughout the south PSU Policy had changed. Rusamelae campus was designed to focus on the fields of Humanities and social sciences where use Kor-Hong campus was expected to put and emphasis on science and technology, Medical science, Additionally, Hat Yai campus was the location of the president office and considered as the main Campus Consequently, this has significantly influenced how these two campuses have grown and developed.

Keywords: Prince of Songkla University;
Pattani Campus, the First National
Economic Development Plan, the
Prince of Songkla University Act
of 1968

บริบททางประวัติศาสตร์กับกำเนิด มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บัญชา สำเร็จกิจ

ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์) อาจารย์,

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: sbanchar@bunga.pn.psu.ac.th

บทคัดย่อ

การกำเนิดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อันเป็นผลมาจากนโยบายเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ จำเป็นต้องมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาในส่วนกลาง และภูมิภาคเพื่อผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลน เพื่อสนองความเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากความจำเป็นในการขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปในท้องถิ่น เพื่อผลิตกำลังคนในระดับสูงแล้ว เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการก่อตั้งมหาวิทยาลัย คือ เหตุผลในด้านความมั่นคง เนื่องจากในบริเวณ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นบริเวณที่มีความแตกต่างด้านศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม กับบริเวณอื่นของประเทศ รวมทั้งมีขบวนการติดอาวุธต่อต้านอำนาจรัฐหลากหลาย ขบวนการรัฐมีความเห็นว่าการจัดตั้งสถาบันการศึกษา ระดับสูงจะเป็นแนวทางประการหนึ่งในการแก้ปัญหา ดังกล่าว การก่อตั้งมหาวิทยาลัยในระยะแรกมีแผนการตั้งวิทยาเขตหลักที่รัฐสะมิแล จังหวัดปัตตานี โดยใช้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ มีแนวทางการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในลักษณะพหุวิทยาเขต มีการกระจายการตั้งคณะวิชาไปตามจังหวัดต่างๆ ภายหลังมีการ

เปลี่ยนแปลงนโยบายและทิศทางของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้ศูนย์ศึกษารัฐสมิแลเป็นวิทยาเขตที่เน้นในด้านศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขณะที่เน้นให้ศูนย์ศึกษาคองฮงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเป็นวิทยาเขตในด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์การแพทย์ และประเด็นสำคัญคือการกำหนดให้วิทยาเขตหาดใหญ่เป็นที่ตั้งของสำนักงานอธิการบดีหรือวิทยาเขตหลักของมหาวิทยาลัย มีผลอย่างมีนัยยะสำคัญต่อความเติบโตที่แตกต่างกันระหว่างสองวิทยาเขตรวมถึงความคลั่งไคล้ในการบริหารมหาวิทยาลัยในรูปของพหุวิทยาเขต

คำสำคัญ: แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1, พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2511, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทนำ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถือกำเนิดมาเป็นเวลากว่า 40 ปี มีบทบาทสำคัญทั้งต่อภาคใต้และประเทศไทย แต่ปรากฏว่างานวิจัยในเชิงวิชาการที่เกี่ยวกับกำเนิดและพัฒนาการของมหาวิทยาลัยกลับมีน้อยกว่าที่ควร ที่ปรากฏจะเป็นบทความที่เขียนโดยผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย หรือบทความที่เป็นความทรงจำเกี่ยวกับวิทยาเขตปัตตานี

งานวิชาการชิ้นสำคัญที่กล่าวถึงกำเนิดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี คือ งานของ ปรีชา แม่นมินทร์ ชื่อ “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี 2526 เป็นงานที่อธิบายประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบ การใช้ข้อมูลหลักฐานที่หนักแน่น โดยเฉพาะหลักฐานชั้นต้นจากสภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นที่ทราบดีว่าเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการร่วมวางแผนและดำเนินการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้หรือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งทำให้งานชิ้นนี้มีข้อมูลเบื้องต้นที่น่าสนใจ

อย่างไรก็ตามงานของ ปรีชา แม่นมินทร์ ก็อธิบายกำเนิดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยเฉพาะวิทยาเขตปัตตานีโดยใช้มุมมองจากผู้บริหารของสภาการศึกษาเป็นหลัก สิ่งที่น่าสนใจจะเป็นช่องว่างของงานดังกล่าวคือ การละเลยการอธิบายกำเนิดมหาวิทยาลัยท่ามกลางบริบททางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่นโยบายของรัฐในการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในต่างจังหวัด กระแสการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของภาคใต้ สภาพปัญหาสังคมการเมือง โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งนำไปสู่คำตอบว่าทำไมเป้าหมายดั้งเดิมของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ต้องการให้ศูนย์การศึกษาปัตตานีเป็นวิทยาเขตหลักของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทความวิจัยชิ้นนี้พยายามอธิบายถึงกำเนิดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในบริบททางประวัติศาสตร์ในด้านต่างๆ เพื่อแสวงหาคำตอบว่าจากนโยบายการขยายการศึกษาอุดมศึกษาออกสู่ภูมิภาคของรัฐในช่วงต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ในท่ามกลางบริบทด้านต่างๆ ที่มีความเฉพาะตัวของภาคใต้ มหาวิทยาลัยภาคใต้ หรือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีกำเนิดและพัฒนาการในบริบทเหล่านี้ได้อย่างไร

บริบทของภาคใต้ก่อนการก่อตั้งมหาวิทยาลัย

บริเวณ 14 จังหวัดภาคใต้ของไทย มีพื้นที่ประมาณ 44 ล้านไร่ หรือ 72,961 ตารางกิโลเมตร มีประชากรรวม 4,131,962 คน (สำรวจปี 2512) มีโครงสร้างทางกายภาพและระบบนิเวศน์ที่หลากหลาย ตั้งอยู่บนคาบสมุทรที่ติดทะเลทั้งสองด้าน เป็นเส้นทางการค้าขายแต่โบราณ เป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางเผ่าพันธุ์ วัฒนธรรม และความหลากหลายในกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ (สงบ ส่งเมือง, 2546, 35) ภูมิประเทศมีลักษณะเป็นแผ่นดินแคบ ส่วนที่กว้างที่สุดมีความกว้างไม่เกิน 100 กิโลเมตร มีความยาวจนสุดเขตแดนประมาณ 1,000 กิโลเมตร ภาคใต้ได้รับความชุ่มชื้นจากทั้งทะเลอันดามันและฝั่งอ่าวไทย จึงมีปริมาณฝนมากกว่า 6 เดือน เหมาะแก่การเกษตรกรรมด้านต่างๆ (“รายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ ประจำปี 2507-2514 (1 มิ.ย 2514)” เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (2).กต.1.1.2.8/14 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

ภาคใต้เป็นภาคที่มีทรัพยากรธรรมชาติอันสมบูรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา กล่าวคือ มีแร่ดีบุก ถ่านหิน ชายฝั่งทะเลซึ่งเอื้อต่อการทำประมง และเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สภาพพื้นดินและภูมิอากาศมีความเหมาะสมในการปลูกพืชเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นที่ต้องการจากตลาดทั้งภายในและนอกประเทศ เช่น ยางพารา กาแฟ ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ฯลฯ ซึ่งโดยสรุปแล้ว เศรษฐกิจของภาคใต้ในอดีตเป็นเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นภูมิภาคที่ทำรายได้แก่รัฐบาลในระดับสูงในรูปของภาษีอากร รวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่

ของประชาชนในภาคใต้ดีกว่าเพื่อนร่วมชาติในภาคอื่นๆ อย่างไรก็ตามประวัติศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจในภาคใต้ก่อนปี 2520 จัดว่าเป็นภาคที่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการก่อสร้างโครงสร้างเศรษฐกิจ พื้นฐาน เช่น เชื้อนชลประทาน ถนน ไฟฟ้า ท่าเรือ และสนามบิน ฯลฯ จากรัฐบาลเป็นจำนวนน้อย (ภาวะเศรษฐกิจภาคใต้และการพัฒนาภาคใต้ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529), 2525, 1)

การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานจากรัฐบาลเริ่มชัดเจนในปี 2520 เป็นต้นมา มีการเร่งรัดก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค สาธารณสุข การศึกษา คมนาคม มีผลทำให้เศรษฐกิจของภาคใต้ยิ่งเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่เริ่มมีปัญหาในเรื่องช่องว่างของรายได้ ปัญหาสภาพแวดล้อม และความเสื่อมโทรมด้านศีลธรรม (ภูวดล ทรงประเสริฐ, 2546, 72-73) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภาคใต้นั้น ต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของพื้นที่โดยเฉพาะในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีประชากรประมาณ 9 แสนคน ที่ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างจากบริเวณอื่นๆ โดยทั่วไป การดำเนินการพัฒนาภาคใต้ในช่วงเริ่มต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ แบ่งลักษณะงานเป็น 2 ส่วน คือ งานในโครงการใหญ่ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสภาพพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการเสริมแซม เป็นงานที่มีงบประมาณไม่มาก หรือมีลักษณะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ และมีลักษณะเฉพาะเรื่อง อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ และหน่วยงานราชการหรือคณะกรรมการอื่นๆ ที่จะประสานร่วมมือกันดำเนินงาน เช่น หน่วยงานแต่ละส่วนราชการ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรป.กลาง โดยทั่วไปแล้ว งานตามโครงการเสริมแซมจะได้รับงบประมาณน้อยมาก โดยเฉพาะงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ ในโครงการที่พิจารณาว่าก่อให้เกิดผลดีที่สุดและเกิดประโยชน์สูงสุดในภาค

ก็จะได้รับการพิจารณาให้ได้ดำเนินการก่อน คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ ได้วางแผนพัฒนาไว้รวม 5 ประการ คือ การคมนาคม การศึกษา การอาชีพ การสาธารณสุข โภค การปกครองและสวัสดิการ (“รายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ ประจำปี 2507-2514 (1 มิ.ย 2514)” เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (2).กต.1.1.2.8/14 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

ภาวะเศรษฐกิจของภาคใต้ในช่วงตอนต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (2504-2506) พบว่า ประชากรในภาคใต้มีรายได้ต่อบุคคลประมาณ 2,600 บาทต่อปี ซึ่งถือว่ามีความอยู่ดีที่กว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (1,200 บาทต่อคนต่อปี) และภาคเหนือ (1,600 บาทต่อคนต่อปี) และใกล้เคียงกับรายได้เฉลี่ยของคนไทยทั้งประเทศที่ 2,400 บาทต่อคนต่อปี และรายได้น้อยกว่าภาคกลาง (รวมกรุงเทพมหานคร) ที่มีรายได้ต่ออยู่ที่ 4,000 บาทต่อคนต่อปี

ในช่วงเวลาเดียวกันภาวะเศรษฐกิจของภาคใต้กลับมีปัญหาเรื่องการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ ในขณะที่ตัวเลขการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ ทั้งประเทศอยู่ที่ร้อยละ 23 ทางภาคใต้กลับเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 5 ซึ่งเป็นผลมาจากการตกต่ำของราคาพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา มีผลทำให้มูลค่าของผลผลิตจากภาคใต้ลดลงในขณะที่ภาคอื่นๆ เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอสำหรับการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของภาคใต้ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาอุตสาหกรรมให้มีความก้าวหน้า โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแร่ดีบุกที่มีความต้องการในตลาดโลกอย่างสูงสามารถนำรายได้มาชดเชยกับราคาตกต่ำของยางพาราในตลาดโลก พร้อมกับกระจายการผลิตในสาขาการเกษตรอื่นๆ เช่น ปาล์มน้ำมันที่จะมีความสำคัญในอนาคต เนื่องจากการจะเป็นการกระจายความเสี่ยงของการผลิตด้านการเกษตร นอกจากนี้ การส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมต่างๆ ก็จะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ รัฐควรเร่งลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ท่าเรือ ไฟฟ้า และมีการพัฒนาคุณภาพประชาชนผ่านการฝึกอบรม ระบบการ

ศึกษาด้านอาชีวศึกษา และพัฒนาแรงงานระดับสูงจากสถาบันอุดมศึกษา (“การสำรวจความช่วยเหลือทางวิชาการและเศรษฐกิจในภาคใต้” เอกสาร หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.(2)กต.1.12.8/16 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

การศึกษา

ประชากรในภาคใต้มีปัญหาเรื่องการศึกษาในระดับสูง เนื่องจากรายได้ทางเศรษฐกิจไม่เพียงพอ โรงเรียนระดับมัธยมก็ตั้งอยู่ในเขตเมือง ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ส่วนโรงเรียนประถมก็อยู่กระจัดกระจาย ขาดแคลนครูและอุปกรณ์การเรียนการสอน (ฉวีวรรณ กาญจนหลีกุล, 2517, 35) สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภาคใต้เริ่มมีแนวคิดในการก่อตั้งสถาบันระดับอุดมศึกษาในช่วงตอนต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ก่อนที่จะได้เปิดทำการเรียนการสอนครั้งแรกในปีการศึกษา 2510 แต่เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านต่างๆ จึงต้องเปิดสอนที่กรุงเทพฯจนกระทั่งปี 2511 จึงมีการเรียนการสอนที่วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในภาคใต้อย่างแท้จริง

ก่อนจัดตั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จัดตั้งในกรุงเทพฯ จนกระทั่งปี 2507 มีการตั้งมหาวิทยาลัยในภูมิภาคที่เชียงใหม่และขอนแก่น มีสถิติทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับจำนวนนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาจากภาคใต้ ในปี 2508 หลังจากมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภูมิภาคที่เชียงใหม่และขอนแก่นแล้ว พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาจากภาคใต้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาจากสถาบันทั่วประเทศ จำนวน 847 คน จากนักศึกษาทั้งหมด 6,458 คน คิดเป็นร้อยละ 13.11 จำนวนนักศึกษาจากภาคใต้มีจำนวนน้อยกว่า ผู้ที่มีภูมิลำเนาจากกรุงเทพฯ ภาคกลาง แต่สูงกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาจากภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (การสำรวจความช่วยเหลือทางวิชาการและเศรษฐกิจในภาคใต้ เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.(2)กต.1.12.8/16 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลจากการสำรวจในช่วงก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

แห่งชาติ พบว่า ภาคใต้มีสัดส่วนของกำลังคนที่อยู่ในระดับสูงมากกว่า
ทุกๆ ภาค ยกเว้นภาคกลางและกรุงเทพฯ ทั้งที่ภาคใต้ยังไม่มีสถาบัน
อุดมศึกษาผลิตบัณฑิตและกำลังคนในระดับสูง เพื่อตอบสนองต่อการ
ขยายตัวและความเติบโตทางเศรษฐกิจ ประกอบกับภาคใต้มีประชากร
ประมาณ ร้อยละ 12 ของประชากรทั้งประเทศ ที่มีอายุในช่วง 10 – 24 ปี
ประมาณ 560,000 คน (“การสำรวจความช่วยเหลือทางวิชาการและ
เศรษฐกิจในภาคใต้” เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.(2)กต.1.12.8/16
คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้) ดังนั้น การเพิ่มสถาบันการศึกษาในทุกระดับ
โดยเฉพาะอุดมศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเหมาะสม เนื่องจากเป็นภูมิภาค
เดียวที่ยังไม่มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่

นโยบายของรัฐในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา
สงขลา และสตูล ครอบคลุมเนื้อที่ 21,258 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ
29.5 ของเนื้อที่ของภาคใต้ มีประชากรคิดเป็นร้อยละ 37.6 ของประชากร
ในภาค มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาการเกษตรกรรมเป็นหลัก ขาดการ
พัฒนาด้านอุตสาหกรรม มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมต่ำ
กว่าอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์รวมของภาค รายได้เฉลี่ยของบุคคล
ในจังหวัดชายแดนใต้ก็ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของบุคคลของภาคใต้ (ภาวะ
เศรษฐกิจภาคใต้และการพัฒนาภาคใต้ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5
(พ.ศ. 2525-2529), 2525, 12)

โครงสร้างสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะพิเศษ โดยเฉพาะ
ในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล แตกต่างจากภาคอื่น
ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูในชีวิต
ประจำวัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่น สภาพ
สังคมดังกล่าวนำไปสู่ปัญหาทางด้านสังคมจิตวิทยา และปัญหาความมั่นคงของ
จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย (สนอง จันทนินทร, 2525, 67)

โดยสรุปแล้วในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาหลัก 3 ประการ คือ

- 1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีฐานการผลิตที่แคบอยู่ในภาคการเกษตร เน้นหนักในเรื่องยางพาราและการประมง ต้องพึ่งพาระบบการตลาดจากต่างประเทศ มีปัญหาเรื่องเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตรน้อย เฉลี่ยเพียง 12 ไร่ ต่อครัวเรือน เกษตรกรจำนวนมากขาดที่ดินทำกิน และผลผลิตทางการเกษตรต่ำ ส่วนอาชีพหลักด้านการประมงก็ประสบปัญหาปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น รวมทั้งการถูกกดราคา ทำให้ชาวประมงมีฐานะยากจน
- 2) ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้กับส่วนอื่นๆ ของประเทศไทย มีผลต่อเรื่อง การศึกษา มีข้อมูลพบว่า การศึกษาของประชาชนใน 4 จังหวัดภาคใต้อยู่ในระดับต่ำ มีผู้รู้หนังสือไม่เกินร้อยละ 30 มีจำนวนเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาประมาณ ร้อยละ 10-13 ซึ่งถือว่าต่ำมาก (“เอกสารเกี่ยวกับ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (21 กรกฎาคม 2514)” เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.(2)กต.1.1.2.8.13. คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้) นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการวางแผนครอบครัว ปัญหาการจัดการด้านสวัสดิการสังคมของ รัฐ (ภาวะเศรษฐกิจภาคใต้และการพัฒนาภาคใต้ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529), 2525, 12-13) และ 3) ปัญหาด้านความมั่นคง มีขบวนการต่อต้านในพื้นที่ ทำการต่อต้านรัฐ เพื่อแยกตัวเป็นอิสระในการปกครองซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของรัฐไทย ประกอบด้วยขบวนการสำคัญๆ เช่น

- (1) ขบวนการปลดแอกแห่งชาติปัตตานี Barisan National Pembesan Patani (BNPP) เป็นขบวนการเก่าแก่ที่สุด จัดตั้งโดยตงกุ่มะหัยยิดดิน ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีเป้าหมายฟื้นฟูระบบราชาหรือสุลต่านและเข้าร่วมเป็นสมาพันธ์รัฐมาเลเซีย
- (2) ขบวนการแนวร่วมปลดปล่อยแห่งสาธารณรัฐปัตตานี Barisan Revolution Patani (BRN) เน้นอุดมการณ์อิสลามิกสังคมนิยม
- (3) องค์กรร่วมเพื่อออบกู้อิสรภาพปัตตานี Patani United Liberation

Organization (PULO) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อประสานงานกันระหว่างองค์กรที่ต่อต้านรัฐไทย โดยพยายามลดความขัดแย้งในเรื่องอุดมการณ์ระหว่างกลุ่ม เป็นองค์กรที่มีเครือข่ายกว้างขวางและเข้มแข็ง (สุรินทร์ พิศสุวรรณ, 2529, 49-57)

(4) ขบวนการโจรจีนคอมมิวนิสต์ เป็นความเคลื่อนไหวของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์มลายาที่หลบหนีการปราบปรามของอังกฤษเข้ามายังดินแดนของไทยบริเวณพรมแดนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ปฏิบัติการในลักษณะกองโจรเรียกค่าคุ้มครอง ปล้นสะดม เพื่อรักษาอิทธิพลในเขตยึดครอง (ทิพย์รัตน์ วานิชชา, 2519, 131-136)

ปัญหาความมั่นคงบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ทำให้ผู้นำของประเทศไทยมีแนวนโยบายในการจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความรุนแรง แต่เนื่องจากพื้นที่บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความซับซ้อนมากกว่าบริเวณส่วนอื่นๆ ของประเทศ ซึ่งนอกจากจะมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแล้ว ในบริเวณนี้ยังมีปัญหาในเรื่องความแตกต่างในด้านชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งมีขบวนการต่อต้านรัฐหลากหลายกลุ่ม ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจึงต้องมีแนวทางเฉพาะในการแก้ปัญหาต่างๆ การก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้นอกจากเหตุผลสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังมีเป้าหมายสำคัญในการแก้ปัญหาทางการเมืองอีกด้วย (“แผนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยภาคใต้ (25 กค.2510)” เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.(2) กต.1.1.2.8.1/8 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

นอกจากนี้ ยังปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ของ พันเอกถนัด คอมันตร์ อดีตประธานคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ ซึ่งกล่าวว่า “...สิ่งที่จะต้องกระทำมิใช่แต่การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ต้องพัฒนาการศึกษาด้วย... และมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยว...เนื่องจากประชาชนในภาคใต้อ่อนล้ามีศาสนา ภาษาที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ ดังนั้น ด้วยเหตุผลทางการเมือง

และความจำเป็นในการพัฒนาประเทศจึงต้องจัดสร้างสถาบันการศึกษาระดับสูงขึ้นในภาคใต้...” (สัมภาษณ์ พ.อ.ถนัด คอมันตร์ อ่างใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2548, 63)

ระบบอุดมศึกษาสมัยเร่งรัดพัฒนาภายใต้การรวมศูนย์ที่ สำนักนายกรัฐมนตรี 2500-2515

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ การศึกษาระดับสูงในภูมิภาคไม่ได้รับการพัฒนา นักเรียนจากต่างจังหวัดต้องเดินทางมาศึกษาในกรุงเทพฯ เมื่อเรียนจบแล้วก็ไม่กลับไปพัฒนาภูมิภาคตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1, 2 มีเป้าหมายที่จะพัฒนาและยกระดับรายได้รวมทั้งคุณภาพชีวิตของราษฎร เสริมสร้างความมั่นคงทางด้านการเมืองการทหารในภูมิภาค นโยบายพัฒนาประเทศดังกล่าวทำให้มีการกำหนดแผนพัฒนากำลังคน วางโครงการพัฒนาการศึกษาและขยายการศึกษาออกสู่ภูมิภาค มีการจัดแผนพัฒนาการศึกษาในภาคอีสานเหนือ และใต้ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้ เน้นการพัฒนาเมืองหลักในภูมิภาค เพื่อให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการศึกษา (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2548, 39-41)

ในช่วงการขยายตัวของมหาวิทยาลัยในช่วงเร่งรัดพัฒนาหลังจากการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี 2500 และนำประเทศเข้าสู่ระบอบการปกครองแบบเผด็จการทหารอย่างเบ็ดเสร็จ ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญและยุบสภา ปรับปรุงระบบราชการโดยรวมศูนย์อำนาจระบบบริหารราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี ควบคุมบังคับบัญชาทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน ปรับปรุงกลไกให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมนโยบาย ระบบบริหารราชการแผ่นดิน ให้มีการโอน จัดตั้งหน่วยงานสำคัญ เข้ามาสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เช่น สำนักงบประมาณ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยการยุบรวมสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ และโอนย้ายมหาวิทยาลัยทุกแห่งให้มาขึ้นสังกัดโดยตรงต่อ

สำนักนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งประธานอนุกรรมการข้าราชการพลเรือนซึ่งมีอำนาจควบคุมข้าราชการพลเรือนทุกตำแหน่ง

การดำเนินนโยบายบริหารประเทศในช่วงผู้นำรัฐบาลทหาร ช่วง 2502-2515 มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และ 2 (2504-2514) โดยอาศัยกลไกจากสำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่ดูแลหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินงานสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ดังกล่าว ในช่วงเวลาที่มีการจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ก็ได้มีการจัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติเพื่อวางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อวางโครงการศึกษาให้เป็นโครงการถาวรเหมาะสมแก่ความจำเป็นของชาติและรูปแบบการปกครอง สภาการศึกษาแห่งชาติในฐานะองค์กรบริหารและประสานนโยบายกลางก็ยังคงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัย ในช่วง 10 ปีแรกของการจัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นช่วงของการกระจายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปยังภูมิภาค มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภูมิภาค เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยภาคใต้หรือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่สภาการศึกษาแห่งชาติมีบทบาทสำคัญในการร่วมเป็นผู้พิจารณาการจัดตั้งมหาวิทยาลัย พร้อมดำเนินการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ร่วมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแก่คณะรัฐมนตรี ร่วมเป็นอนุกรรมการเพื่อเตรียมงานก่อตั้งมหาวิทยาลัยหลายคณะ (นิรมล กิตติวิบูลย์, 2523, 64-65) นโยบายของรัฐและบทบาทของสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมหาวิทยาลัย มีการปรับรูปแบบนโยบายมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สนับสนุนเอกชนจัดตั้งสถาบันการศึกษาเป็นครั้งแรก ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลให้มหาวิทยาลัยต่างมีรูปแบบที่หลากหลาย และต่างก็พัฒนารูปแบบไปสู่มหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบมากขึ้น (วารุณี โอสธารมย์, 2533, 51)

การขยายตัวของมหาวิทยาลัยในยุคเร่งรัดพัฒนา

ปัจจัยที่ทำให้มีการขยายตัวของมหาวิทยาลัยในช่วงนี้เกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่น

1) กระแสการตื่นตัวของราษฎรที่มีฐานะดีในต่างจังหวัดเรียกร้องให้รัฐบาลขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษาออกไป ความตื่นตัวและข้อเรียกร้องนี้เป็นผลมาจากการขยายตัวของศึกษาระดับมัธยมศึกษาในภูมิภาค ซึ่งเริ่มในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นแรงกระตุ้นต่อการศึกษาในระดับสูงขึ้นสำหรับราษฎรในภูมิภาค ในสมัยดังกล่าวนี้รัฐเตรียมแผนที่จะขยายศึกษาระดับอุดมศึกษาออกไปยังภูมิภาค โดยเตรียมซื้อที่ดินที่เชียงใหม่ อุบลราชธานี และสงขลา เพื่อจะจัดตั้งมหาวิทยาลัย แต่บังเอิญเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้การดำเนินการต้องยุติลงชั่วคราว แต่ความเคลื่อนไหวของประชาชนในภูมิภาคก็ยังดำเนินต่อไป โดยผ่านสื่อมวลชนท้องถิ่น หรือเป็นนโยบายหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นในการนำเอามหาวิทยาลัยมาตั้งในภูมิภาคของตน (Sanga Sabhasri, 1973, 137)

ในภาคใต้ช่วงก่อน พ.ศ. 2500 จากสภาพเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการค้าของภูมิภาค รวมถึงความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ ทำให้คหบดีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนที่ป็นังหรือสิงคโปร์มากกว่า ส่วนเหตุผลที่มีประชาชนเรียกร้องให้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยที่ภาคใต้เพื่อความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายแทนที่จะเข้ามาศึกษาที่กรุงเทพฯ (วารุณี ไอสถารมย์, 2533, 52)

2) นโยบายอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในระยะแรกของแผนพัฒนาฯ รัฐบาลเน้นบทบาทสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาในฐานะสถาบันวิชาชีพหรือสถาบันวิชาการชั้นสูง การจัดอุดมศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น มีข้อเสนอจากธนาคารโลกให้จัดการวางแผนกำลังคน และแผนการศึกษาเข้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ด้วย แต่รัฐบาลไม่ได้ดำเนินการตามข้อเสนอเพราะ

เห็นว่าการพัฒนาการศึกษาย่อมดำเนินควบคู่ไปกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ อยู่แล้ว

แต่หลังจากมีการประเมินผลแผนพัฒนาฯ ในปี 2506 พบว่า มีความล่าช้าในการดำเนินการพัฒนา โดยเฉพาะการสร้างระบบคมนาคมพื้นฐาน เนื่องจากขาดแคลนกำลังคนรัฐจึงปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยกำหนดแผนพัฒนากำลังคนเข้าไว้ด้วยกันและถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีการวางเป้าหมายการอุดมศึกษาไว้เพื่อการผลิตบัณฑิตทั้งนักวิชาการแขนงต่างๆ และผลิตกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาที่ต้องการเพื่อตอบสนองต่อการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาดังกล่าว (เสนาะ อุณากร, 2512, 81-83) ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเร่งรัดพัฒนาประเทศ มีผลทำให้นโยบายอุดมศึกษาต้องตอบสนองต่อเงื่อนไขดังกล่าวและนำไปสู่การขยายการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

จากปัจจัยทั้งสองประการที่กล่าวมาแล้ว ทั้งกระแสการเรียกร้องของประชาชนและความจำเป็นของรัฐในการจัดการศึกษาในระดับสูงเพื่อสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น หลักการของมหาวิทยาลัยภูมิภาคทั้ง 3 แห่งที่ถือกำเนิดในช่วงนี้ คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2506) มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2507) มหาวิทยาลัยภาคใต้ (2508) จึงเป็นหลักการร่วมกันที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคว่า ต้องมีสถาบันอุดมศึกษาภูมิภาคทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาชั้นสูงในภูมิภาค มีบทบาทในการผลิตกำลังคนในภูมิภาค กระตุ้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาค เป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษา สามารถประสานความร่วมมือทางวิชาการและสร้างสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อมีเป้าหมายในการตอบสนองความต้องการด้านกำลังคนเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งคณะวิชาที่เป็นแบบแผนคล้ายคลึงกันประกอบไปด้วยคณะพื้นฐาน คือ วิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ คณะวิชาที่จำเป็นในการผลิตกำลังคนในการพัฒนา คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ (วารุณี
โอสถารมย์, 55)

การอุดมศึกษาใน 3 จังหวัดภาคใต้

ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นักเรียนที่จบการศึกษาทางด้านศาสนา
อิสลามขั้นสูงสุดหรือระดับ 10 และสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
สายสามัญศึกษาแล้ว นิยมเลือกศึกษาต่อด้านสาขาวิชาการศาสนาอิสลาม
ในประเทศตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอียิปต์และซาอุดีอาระเบีย ปัญหาที่
สำคัญคือ เมื่อสำเร็จการศึกษาจากประเทศดังกล่าวแล้ว กลับมาหางานใน
ประเทศไทยยาก เนื่องจากรัฐบาลไทยไม่รับรองวุฒิการศึกษาจากสถาบัน
การศึกษาดังกล่าว ต้องไปทำงานตามสถาบันหรือโรงเรียนสอนศาสนา
เอกชนซึ่งได้รับเงินเดือนต่ำกว่าวุฒิที่ควรจะได้ ปัญหาสำคัญของการศึกษา
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ คุณภาพในการศึกษาวิชาสามัญของนักเรียน
ในพื้นที่ค่อนข้างต่ำ เป็นผลให้นักเรียนไทยเชื้อสายมลายูเหล่านี้ไม่สามารถ
เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้ (ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนา
กับสภาพสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้, 2549, 62-63)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 (2504-2509)

จุดหมายหลักของแผนพัฒนาฉบับนี้ คือ การเพิ่มรายได้ประชาชาติ
เร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่างๆ เร่งรัดการเพิ่มผลผลิตด้านการเกษตรที่
เป็นพืชเศรษฐกิจหลัก เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา ฯลฯ
รวมทั้งพยายามเพิ่มสัดส่วนรายได้ประชาชาติด้านอุตสาหกรรมเป็นร้อยละ
12 ในอุตสาหกรรมด้านปูนซีเมนต์ การทอผ้า น้ำตาลทราย กระดาษ
ทอกระสอบ ยาสูบ ฯลฯ ปรับปรุงระบบการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงาน
น้ำ ระบบการสื่อสาร โทรคมนาคม ฯลฯ ปรับปรุง ส่งเสริมด้านการศึกษา
และการสาธารณสุข ส่งเสริมด้านการค้าระหว่างประเทศ เน้นเสถียรภาพ
ด้านการเงิน การคลังของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1, 11-15)

ผลจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาฉบับที่ 1 เกิดปัญหาสำคัญๆ ขึ้นหลายประการ เช่น ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ รัฐเน้นการเติบโตด้านผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) และการเพิ่มรายได้ประชาชนมากกว่าการกระจายรายได้และบริการอย่างเสมอภาค รัฐเน้นมาตรการส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมโดยการลดเว้นภาษี ควบคุมการเรียกร้องสวัสดิการค่าจ้างของกรรมกร โครงสร้างพื้นฐานที่รัฐจัดสร้างขึ้นมาเพื่อเน้นเสริมการเพิ่มผลผลิตทางด้านการเกษตรเพื่อการส่งออก รัฐไม่ให้ความสนใจสนับสนุนผลประโยชน์ของเกษตรกรเท่าที่ควร เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาต้นทุนด้านปุ๋ย พันธุ์พืช เครื่องจักรการเกษตร ปัญหาหนี้สิน ปัญหาราคาพืชผลและการสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานภาคการเกษตรมาเป็นแรงงานรับจ้างในกรุงเทพฯ เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนในเมืองและชนบทอย่างมาก (เสนห์ จามริก, 2526, 38-54)

นโยบายด้านการศึกษาที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ในช่วงแรกแผนพัฒนาฯ จะยังไม่ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาทางการศึกษาขึ้น โดยเฉพาะ แต่ได้จัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาและการวิจัยเป็นเงินประมาณ 550 ล้านบาท ทำให้มีการขยายตัวทางการศึกษาในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุดมศึกษา

ในช่วงที่สองของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 1 (2507-2509) รัฐมีนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมด้านอุดมศึกษาเพื่อให้สามารถผลิตนักศึกษาในอาชีพแขนงต่างๆ ตอบสนองต่อการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีหน้าที่เป็นแหล่งผลิตกำลังคนในระดับสูง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และมีนโยบายในการขยายการศึกษาระดับสูงออกไปยังส่วนภูมิภาค โดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยตามภาคต่างๆ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 (2507-2509), 177) โดยเน้นสาขาวิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ และเกษตรศาสตร์เป็น

พิเศษ แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการพัฒนาการศึกษาจากงบประมาณแผ่นดิน เงินกู้จากต่างประเทศ และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 (2507-2509), 180)

ในช่วงระยะที่ 2 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 รัฐได้จัดสรรเงินงบประมาณแก่การศึกษาระดับอุดมศึกษาจากงบประมาณแผ่นดิน จำนวน 450.01 ล้านบาท จากเงินงบประมาณในการศึกษาทั้งหมดจำนวน 1691.24 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 26.6 ของงบประมาณด้านการศึกษาของประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 (2507-2509), 181) ในระยะแรก มหาวิทยาลัยทุกแห่งในประเทศรับนักศึกษา 4,000 คน และเพิ่มเป็น 4,600, 5,000 และ 5,000 คน ในช่วง ปี 2507-2509

ในโครงการปรับปรุงและการขยายงานของมหาวิทยาลัยในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1 โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภูมิภาค เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนมหาวิทยาลัยภาคใต้ ยังไม่ถูกกำหนดในโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในแผนฯ 1 แต่ก็ได้รับอนุมัติงบประมาณดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ปี 2509 เนื่องมาจากเหตุผลที่สำคัญ 2 ประการ คือ กระแสผลักดันทั้งจากนโยบายของรัฐบาลซึ่งเป็นนโยบายเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานชีวิตของราษฎร อีกทั้ง เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางการเมืองในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีปัญหาจากขบวนการทางการเมืองต่างๆ รวมทั้งกระแสความเคลื่อนไหวเรียกร้องให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นของตน อีกทั้ง ยังมีการสนับสนุนโครงการก่อสร้างมหาวิทยาลัยที่ปัตตานีโดยมีการบริจาคที่ดินติดกับชายทะเลตำบลรูสะมิแล ประมาณ 50 ไร่เศษ ให้เป็นพื้นที่ในการก่อสร้างมหาวิทยาลัยในระยะเริ่มต้น และมีแผนการที่จะขยายออกไปบริเวณที่ริมทะเล ซึ่งมีพื้นที่ขยายออกไปอีกไม่น้อยกว่า 1,000 ไร่ในอนาคต (จินดา กุลวัทโน, 2534, 37-40)

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในชื่อเดิมคือ มหาวิทยาลัยภาคใต้ เริ่มขึ้นในสมัยจอมพลประภาส จารุเสถียร ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และอยู่ในฐานะประธานคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ในขณะนั้น หลังจากได้เดินทางมาตรวจราชการในปี 2504 พิจารณาเห็นว่าควรจะมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นที่จังหวัดปัตตานี เนื่องจากเป็นเมืองเอกและเป็นศูนย์กลางการปกครองจังหวัดชายแดนใต้มาตั้งแต่อดีต เพื่อเป็นการพัฒนาภาคใต้ให้เจริญโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ โดยมอบหมายให้กรมการปกครองเป็นผู้ดำเนินการในการจัดตั้งมหาวิทยาลัย

หลังจากประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ หัวหน้ากองประสานราชการกรมการปกครอง โดยมีรองปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน มีการประชุมเกี่ยวกับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ในวันที่ 29 มกราคม 2505 โดยสรุปหลักการสำคัญๆ ดังนี้ ("เรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ (6 กรกฎาคม 2508)" เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.(2).กต. 1.1.2.8/16. คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

ก. เริ่มต้นให้ก่อตั้งเป็นวิทยาลัยศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (College of Arts and Sciences) แต่มีแผนจะยกระดับเป็นมหาวิทยาลัยในภายหลัง
ข. ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการโครงการ 3 ปี (พ.ศ. 2506-2509) ในวงเงินงบประมาณ 25 ล้านบาท

ค. ประมาณการใช้พื้นที่ในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยประมาณ 1-2 พันไร่
ง. ที่ประชุมมอบหมายให้ ดร.กำแหง พลังกุล เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้อำนวยการและแผนการดำเนินงาน เช่น การก่อสร้างอาคารสถานที่ การเตรียมอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และการจัดสรรงบประมาณ ซึ่ง ดร.กำแหง พลังกุล ได้กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณในการเริ่มก่อสร้างในระยะเวลา 3 ปี 2506-2508 ในวงเงิน 25 ล้านบาท

จ. ตั้งกรรมการลงมาสำรวจสถานที่ที่จะก่อสร้างมหาวิทยาลัย ซึ่งต่อมา หลวงอรรถวิภาคไพศาลย์ รองปลัดกระทรวงมหาดไทยฝ่ายพัฒนาเดินทางลงมาสำรวจพื้นที่และได้ข้อสรุปว่าควรจัดตั้งวิทยาลัยที่ ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ข้อสรุปในที่ประชุมถูกเสนอต่อรัฐมนตรีมหาดไทยและได้รับความเห็นชอบในหลักการและหลังจากนั้นก็มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการในเรื่องสถานที่จัดตั้ง วางแผนการดำเนินงาน พิจารณาโครงการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาของสภาการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ คณะอนุกรรมการชุดนี้ประกอบไปด้วย ปลัดกระทรวงศึกษา (นายอภัย จันทวิมล) เป็นประธาน รองปลัดกระทรวงศึกษาเป็นรองประธานอนุกรรมการ คณะอนุกรรมการท่านอื่นๆ ประกอบไปด้วย ดร.กำแหง พลงกูร เลขานุการ สภาการศึกษาแห่งชาติ คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณบดีคณะกสิกรรมและสัตวบาลมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนสภาพัฒนาการและเศรษฐกิจแห่งชาติ หัวหน้ากองประสานราชการกรมการปกครองเป็นเลขานุการ ผลการประชุมของคณะอนุกรรมการดังกล่าวได้ข้อสรุปสำคัญ ดังนี้

ก. การตรวจสอบตำแหน่งสถานที่ตั้งมหาวิทยาลัยใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยได้ข้อสรุปแน่นอนว่า จะมีที่ตั้งบริเวณทุ่งนเรนทร์ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี โดยมีการกำหนดเนื้อที่ประมาณ 1,500 ไร่ โดยมีการมอบหมายให้สำนักผังเมืองมีหน้าที่ในการวางแผนแปลน และแผนผัง

ข. เน้นการเรียนการสอนด้านเกษตรกรรมและวิศวกรรม โดยขอความช่วยเหลือจากประเทศเดนมาร์กและเยอรมนีตามลำดับ (“การประชุมคณะอนุกรรมการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ (15 ตุลาคม 2505)”. เอกสาร หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.(2).กต.1.1.2.8/16. คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

อย่างไรก็ตาม หลังจากได้ดำเนินการตามโครงการไประยะเวลาหนึ่งแล้ว เกิดการอสังกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปลายปี 2506 ทำให้

แผนการก่อสร้างมหาวิทยาลัยภาคใต้ชะงักลง คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ที่มีจอมพลประภาส จารุเสถียร เป็นประธานสิ้นสุดลง รวมทั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะและแนวทางที่การดำเนินการจัดสร้างมหาวิทยาลัยภาคใต้ที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทยแล้ว แต่ยังไม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีจึงยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

หลังจากมีการตั้งรัฐบาลชุดใหม่โดยมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ชุดใหม่ โดยมี พ.อ.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเป็นประธาน มีการนำเรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2508 คณะกรรมการได้นำข้อเสนอของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่มีข้อเสนอแนะในเรื่องความสำคัญของการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นการพัฒนาความเจริญของบ้านเมืองซึ่งเป็นผลดีในระยะยาว ซึ่งย่อมส่งผลความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการปกครอง โดยมีข้อเสนอให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ ซึ่งจะดำเนินการได้ในปีงบประมาณ 2508 โดยชั้นแรกจะเริ่มการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ก่อน สอนให้คนประกอบวิชาชีพต่างๆ เช่น ช่างไม้ ไฟฟ้า วิทยุ ฯลฯ โดยขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิ จอห์น เอฟ. เคนเนดี ในภายหลังก็จะขยายเป็นคณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ รวมทั้งเกษตรกรรมในอนาคต มีการเสนอเกณฑ์ในการเลือกสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ดังนี้

1. มีเนื้อที่อย่างน้อย 1,000 ไร่
2. มีภูมิประเทศที่เอื้อกุลการศึกษา อาทิ มีภูเขา ลำธาร และอื่นๆ
3. ที่ดินใกล้เส้นทางคมนาคมสายใหญ่
4. ไม่เสียค่าตอบแทนที่ดิน ซึ่งปรากฏว่าจังหวัดปัตตานี สงขลา และยะลา ได้เสนอพื้นที่เหมาะสมมาเพื่อการพิจารณา ดังนี้

ก. จังหวัดปัตตานีเสนอที่ดิน 3 แปลง คือ

- ที่ดินสงวนว่างเปล่าริมทะเล ตำบลรูสะมิแล ในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี เนื้อที่ 2,000 ไร่

- ที่ดินหลังเขาบ่อทอง ทุ่งนเรนทร์ ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก เนื้อที่ 2,000 ไร่ ซึ่งอาจขยายได้ถึง 5,000 ไร่ ห่างจากทางหลวงแผ่นดินสายโคกโพธิ์-ปัตตานี เคยมีผู้แทนสำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทยไปสำรวจแล้ว มีความเห็นว่าเหมาะสม

- ที่ดินบริเวณนิคมสร้างตนเองโคกโพธิ์ อำเภอโคกโพธิ์ มีเนื้อที่หลายพันไร่ อยู่ใกล้กับทางหลวงแผ่นดินสายคลองแงะ-โคกโพธิ์ มีทางรถไฟผ่าน

ข. จังหวัดยะลา เสนอ 3 แห่ง คือ

- ที่ดินสงวนบริเวณบ้านแบเมาะ ตำบลเขาตูม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีเนื้อที่ 900 ไร่เศษ จัดเป็นที่สงวนเลี้ยงสัตว์ 300 ไร่ ค่ายลูกเสือ 100 ไร่ สงวนไว้ใช้ในราชการทหาร 500 ไร่

- ที่ดินทุ่งวังพญา ตำบลรามันห์ อำเภอรามันห์ เป็นที่ดินสงวนเนื้อที่ 20,000 ไร่ เป็นสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

- ที่ดินสงวน ตำบลยุโป อำเภอเมืองยะลา เนื้อที่ประมาณ 1,740 ไร่ ห่างจากตัวเมืองยะลาประมาณ 14 ก.ม.

ค. จังหวัดสงขลา เสนอ 2 แปลง คือ

- ที่ดินราชพัสดุ ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง สงขลาเนื้อที่ 800 ไร่

- ที่ดินสงวนตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา เนื้อที่ 2,400 ไร่ ห่างจากตัวเมืองสงขลา 10 ก.ม.

ที่ประชุมได้อภิปรายแต่ยังไม่มีการสรุปผล ประธานในที่ประชุมจึงเสนอว่าจะเดินทางไปตรวจดูสภาพพื้นที่ของแต่ละแห่งก่อนจะตัดสินใจเลือกพื้นที่เหมาะสมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัย (“รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาภาคใต้ (19 มีนาคม 2507)”). เอกสารหอจดหมายเหตุ

แห่งชาติ.(2).กต.1.1.2.8/1. คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

หลังจากการเดินทางไปตรวจราชการหลายครั้ง โดยมีเป้าหมายสำรวจสถานที่ก่อสร้างมหาวิทยาลัยภาคใต้ โดยเฉพาะในการเดินทางไปสำรวจในครั้งสุดท้ายในช่วงวันที่ 8-11 เมษายน 2508 ประธานคณะกรรมการภาคใต้ พร้อมด้วยรองปลัดกระทรวงมหาดไทย เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ ผู้แทนสำนักผังเมือง และเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ร่วมเดินทางไปสำรวจสภาพพื้นที่ในจังหวัดปัตตานีมีข้อสรุปสำคัญที่มีผลต่อการก่อสร้างมหาวิทยาลัยภาคใต้ โดยประธานคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีเสนอให้พิจารณาจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ

ก. ศูนย์กลางมหาวิทยาลัยควรตั้งอยู่ที่ตำบลรูสมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยมีเหตุผลที่สำคัญ ดังนี้

- ปัตตานีเคยเป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นที่ตั้งของมณฑลปัตตานี แต่ปัจจุบันมีความเสื่อมโทรมและด้อยกว่าจังหวัดใกล้เคียง เช่น ยะลา สงขลา การก่อตั้งศูนย์กลางของมหาวิทยาลัยภาคใต้ที่ปัตตานี จะเป็นการฟื้นฟูให้ปัตตานีมีความรุ่งเรืองและมีความหวังในอนาคต

- มหาวิทยาลัยภาคใต้ควรตั้งอยู่ในบริเวณ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล) ซึ่งในแง่ภูมิรัฐศาสตร์ และการคมนาคม ปัตตานีถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางของการติดต่อกับจังหวัดเหล่านั้น

- ประชาชนในจังหวัดปัตตานีมีความกระตือรือร้นในการต้องการให้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยในเขตจังหวัด มีการเรียกรับเงินและบริจาคที่ดินในการก่อสร้างมหาวิทยาลัย (“นายถนัด คอมันต์ ประธานกรรมการพัฒนาภาคใต้และคณะเดินทางไปตรวจราชการภาคใต้” (15 มี.ค. 2507-15 ธค. 2512) เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.(2).กต.1.1.2.8/2 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

ข. หลักการของมหาวิทยาลัยภาคใต้ คือ การกระจายส่วนต่างๆ ของมหาวิทยาลัยออกเป็น Campus ไปตามจังหวัดต่างๆ นอกจากจะเป็น

ประโยชน์ต่อการขยายตัวของมหาวิทยาลัยในอนาคต และสอดคล้องกับ จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นการกระจายการศึกษาในระดับสูงแก่ประชาชนใน ท้องถิ่นต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นการประหยัดในการลงทุนก่อสร้าง เช่น คณะแพทยศาสตร์ก็ใช้โรงพยาบาลในจังหวัดสงขลาเป็นสถานที่เรียน คณะครุศาสตร์ก็จัดตั้งที่บริเวณเขาตวม จังหวัดยะลา เนื่องจากบริเวณใกล้เคียง มีวิทยาลัยครู ดังนั้น จึงมีการสงวนที่ดินไว้ 3 แห่ง คือ ที่ตำบลลฐะมิแล เพื่อตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่ดินที่ตำบลเขาตวมเพื่อตั้งคณะครุศาสตร์ ที่บริเวณเขาตวม จังหวัดยะลา และที่ดินที่ตำบลเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา เพื่อตั้งคณะแพทยศาสตร์ (“เรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้”. เอกสาร หอจดหมายเหตุแห่งชาติ(2).กต.1.1.2.8/16 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

ค. เรื่องการกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระปรมาภิไธยเพื่อเปลี่ยน ชื่อจากมหาวิทยาลัยภาคใต้เป็นมหาวิทยาลัยภูมิพลอดุลยเดช

ง. การเสนอจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ประกอบไปด้วยรองปลัด กระทรวงมหาดไทย นายสุทัศน์ สิริสวาย เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ นายกำแหง พलगูร นอกจากนี้ ยังประกอบไปด้วยหน้าที่ของคณะกรรมการ ชุดนี้ คือ การดำเนินการทั่วไปเพื่อให้การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบรรลุผล รวมทั้ง การร่างพระราชบัญญัติ การกำหนดรายละเอียดสำหรับการขอเสนอการ จัดสรรงบประมาณในการก่อสร้าง รวมทั้งการขอความช่วยเหลือจากต่าง ประเทศทั้งจากภาครัฐและเอกชน ทั้งด้านแหล่งเงินทุน เครื่องไม้เครื่องมือ ในการเรียนการสอนทางด้านวิศวกรรม รวมทั้งขอคำแนะนำปรึกษาด้านการ บริหารการอุดมศึกษาและด้านวิชาการ

กล่าวโดยสรุปข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ที่เสนอต่อ นายกรัฐมนตรี คือ

- การให้มหาวิทยาลัยภาคใต้มีศูนย์กลางอยู่ที่ตำบลลฐะมิแล โดยจัดตั้ง คณะวิศวกรรมศาสตร์ขึ้น และกระจายการจัดตั้งคณะวิชาไปตามจังหวัด ต่าง ๆ คณะแพทยศาสตร์ที่จังหวัดสงขลา คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

จัดตั้งที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา คณะครุศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์
จัดตั้งที่จังหวัดยะลา

- การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัย
- การเสนอของบประมาณดำเนินงานขั้นแรกในวงเงิน 30 ล้านบาท

ในปีงบประมาณ 2509

คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติข้อเสนอในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ในวันที่ 15 มิถุนายน 2508 ดังนั้น ข้อเสนอขอของประธานคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นรูปธรรมของของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้หรือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในเวลาต่อมา

ในการประชุมคณะกรรมการระดับอุดมศึกษาสภาการศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 2/2510 ที่ประชุมได้อนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ โดย พ.อ.ถนัด คอมันตร์ เป็นประธานกรรมการ ได้ตั้งอนุกรรมการเพื่อช่วยในการดำเนินการอีก 5 ชุด (รายงานการประชุมคณะกรรมการระดับอุดมศึกษาสภาการศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 2 /2510 (20 กุมภาพันธ์ 2510) อ้างในปรีชา แม่นมินทร์, 2526, 34) ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการจัดทำโครงการ
- 2) คณะอนุกรรมการจัดทำแผนผังและงบประมาณ
- 3) คณะอนุกรรมการพิจารณาร่างหลักสูตรการศึกษา
- 4) คณะอนุกรรมการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์
- 5) คณะอนุกรรมการจัดร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย

คณะอนุกรรมการดังกล่าวถือว่าเป็นทีมงานที่ผลักดันให้การก่อสร้างมหาวิทยาลัยดำเนินไปอย่างเป็นรูปธรรม เช่น อนุกรรมการจัดทำแผนผังและงบประมาณได้มอบหมายให้สำนักผังเมืองเป็นผู้จัดวางผังบริเวณมหาวิทยาลัย ส่วนงานด้านการออกแบบอาคารต่างๆ ให้กรมโยธาเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการ โดยเน้นต้องมีเอกลักษณ์ทางศิลปะของภาคใต้ คือ หลังคาปั้นหยา ซึ่งจะเป็นรูปแบบหลักของอาคารเรียน หอพักนักศึกษา หอพักอาจารย์ ส่วนอาคารตึกอำนวยการและหอประชุมให้แสดงลักษณะแบบไทยๆ

โดยมีหน้าบ้าน และใบระกา

ปัญหาสำคัญของการก่อสร้างเนื่องจากบริเวณตำบลรูสมิแลเป็นบริเวณพื้นที่ดินงอกชายทะเลซึ่งเป็นดินอ่อน ซึ่งอาจจะมีปัญหาในการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่หรืออาจทำให้ราคาก่อสร้างสูงเกินไป กรมโยธาเทศบาล ในฐานะผู้รับผิดชอบในการก่อสร้างอาคารต่างๆ จึงส่งเจ้าหน้าที่ลงมาสำรวจคุณสมบัติของดิน โดยเริ่มสำรวจในปลายปี 2509 ใช้เวลาในการทดสอบอยู่ประมาณ 21 วัน ผลของการทดสอบปรากฏว่า โครงสร้างของสภาพดินสามารถรับน้ำหนักอาคารขนาดใหญ่ได้โดยไม่ทำให้บประมาณในการก่อสร้างอาคารเพิ่มสูงเกินไป จากผลการทดสอบดังกล่าวได้เริ่มมีการก่อสร้างมหาวิทยาลัยในระยะแรก ในเดือนมีนาคม 2509 ที่ศูนย์การศึกษาปัตตานีหรือวิทยาเขตปัตตานีในเวลาต่อมา (จินดา กุลวาทโน, 2514, 37 – 43)

หลังจากมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ ก็มีการดำเนินงานในด้านต่างๆ เช่น การก่อสร้างอาคารและการปรับปรุงสถานที่ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ และศูนย์กลางของมหาวิทยาลัยที่ศูนย์รูสมิแลปัตตานี สิ่งก่อสร้างที่เริ่มดำเนินการในเดือนมีนาคม 2509 ได้แก่ อาคารเรียน โรงฝึกงาน หอนอนนักศึกษา เรือนรับรอง เรือนแถวคนงาน โรงรถ โรงครัว โรงอาหาร การทำรั้วมหาวิทยาลัย การปลูกหญ้า ถมดิน การตัดถนน การทำท่อและระบบระบายน้ำรวมทั้งจัดซื้อเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และสร้างโรงไฟฟ้าขนาด 25 กิโลวัตต์ (สัมภาษณ์ อาจารย์ปัญญา ยวนแหล อดีตรองอธิการบดีวิทยาเขตปัตตานี เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2550) รวมถึงการพิจารณาออกแบบสร้างหอสมุด (รายงานการประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนผังและงบประมาณการก่อสร้างมหาวิทยาลัยภาคใต้ครั้งที่ 3 (6 ธันวาคม 2509) เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.(2)กต.1.1.2.8.1/3 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

ขณะที่กำลังดำเนินการก่อสร้างมหาวิทยาลัยภาคใต้ได้มีการกำหนดสถานที่ทำการชั่วคราวของมหาวิทยาลัยภาคใต้ โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการสภาการศึกษาแห่งชาติและผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ

ร่วมกันปรึกษาหารือและพิจารณา ได้มีความเห็นว่าควรมีสถานที่ปฏิบัติงานชั่วคราวของเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยภาคใต้ โดยเสนอให้ใช้ตึกชั้นล่างของสภากาการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งมีที่ว่างพอที่จะใช้ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยภาคใต้ได้ จึงติดต่อขออนุญาตจากคณบดีคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์มาปรับปรุงเป็นสถานที่ทำการชั่วคราว ในวาระการประชุมดังกล่าวมีการแต่งตั้ง ศาสตราจารย์ ดร.สอาด มงคลสุข เป็นกรรมการร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทในการช่วยเหลือคณะกรรมการในการสั่งซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุเคมีที่ใช้ในการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงการวางแผนผังห้องปฏิบัติการเคมี ฟิสิกส์ และจัดหาอาจารย์ผู้สอนมาประจำห้องปฏิบัติการด้วย (เฟิ่งอ้าง)

ในเรื่องอัตราอาจารย์นั้น ทางสภากาศึกษามีหนังสือขอให้คณะกรรมการดำเนินงานก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ พิจารณาทำข้อเสนอรับทุนที่ทางสำนักงานข้าราชการพลเรือนกำลังรวบรวมจำนวนตามความต้องการของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ สำหรับปีการศึกษา 2510 ซึ่งมหาวิทยาลัยภาคใต้จัดทำข้อเสนอรับทุนในการส่งบุคคลไปศึกษาทางด้านวิศวกรรมไฟฟ้า 1 ทุน วิศวกรรมเครื่องกล 1 ทุน ทุนสาขาแพทยศาสตร์ 1 ทุน

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2510 หลังจากได้ดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้มาได้ระยะเวลาหนึ่ง คณะกรรมการก่อตั้งมหาวิทยาลัยจึงมีขอให้สภากาการศึกษาแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามความในพระราชบัญญัติสภากาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502 โดยมีสาระสำคัญของข้อเสนอเพื่อพิจารณาโดยสรุปดังนี้ (รายงานการประชุมคณะกรรมการระดับอุดมศึกษา สภากาการศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 2/2510 (20 ก.พ. 2510) อ้างใน ปรีชาแมนมินทร์, 37 – 38)

ก. เน้นการกระจายคณะวิชาไปตามจังหวัดต่างใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมี Main Campus อยู่ที่ปัตตานี มีโครงการเปิดคณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นคณะแรกในปีการศึกษา 2510 เปิดคณะแพทยศาสตร์ที่จังหวัดสงขลา

ในปีการศึกษา 2513 และคาดว่าจะเปิดคณะเกษตรศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

ข. การเลือกเปิดคณะวิศวกรรมศาสตร์ และแพทยศาสตร์เพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาความขาดแคลนกำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ อันมาจากแนวโน้มของการขยายตัวของกิจการอุตสาหกรรมในภาคใต้ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ที่เปิดสอนในสาขาแรกๆ คือ วิศวกรรมแผนกไฟฟ้าและแผนกเครื่องกล ส่วนคณะแพทยศาสตร์จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาคาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ โดยปรับปรุงโรงพยาบาลสงขลาให้เป็นศูนย์การแพทย์ Medical Center ในภาคใต้ และให้โรงพยาบาลสงขลาเป็นที่ฝึกหัดแพทย์ และศึกษาวิชาคลินิก ส่วนวิชาปรีคลินิกก็ให้คณะแพทยมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์รับนักศึกษาเพิ่ม หรือให้คณะแพทยศาสตร์ที่จังหวัดสงขลารับผิดชอบ มหาวิทยาลัยภาคใต้มีนโยบายจะจัดตั้งโรงพยาบาลของคณะแพทยศาสตร์ขึ้นเพื่อใช้เป็นโรงพยาบาลรับปรึกษา Referral Hospital ทำการสอน สืบค้น และวิจัยเท่านั้น โดยมีโรงพยาบาลสงขลาเป็นโรงพยาบาลร่วมสอน Affiliated Hospital

ส่วนเรื่องอาจารย์เป็นลักษณะการขอความร่วมมือคณาจารย์จากสถาบันที่มีอยู่ในปัจจุบัน และขอความร่วมมือในองค์กรระหว่างประเทศ ให้ส่งอาจารย์มาช่วยสอน การให้ทุนการศึกษาเพื่อเตรียมบุคคลไว้เป็นอาจารย์สำหรับงบประมาณในปีงบประมาณ 2509 คณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้รับงบประมาณ 12,700,000 ล้านบาท และปี 2510 ได้รับงบประมาณ 15,876,000 ล้านบาท และปีต่อไปจะได้รับงบประมาณปีละ 18-20 ล้านบาท ส่วนคณะแพทยศาสตร์ได้รับงบประมาณเพื่อการก่อตั้งรวมทั้งสิ้น 73,720,000 ล้านบาท และงบประมาณได้รับความเห็นชอบจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นงบพัฒนาในระยะที่ 2 นอกจากงบประมาณของทางราชการแล้ว คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ยังพยายามขอความช่วยเหลือจากประชาชนในภาคใต้ และความช่วยเหลือจากต่างประเทศ (สภาการศึกษาแห่งชาติ. "รายงานการประชุมคณะกรรมการระดับอุดมศึกษา

แห่งชาติสภาการศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2510" อ่างโนปรีชา แม่นมิตร, หน้า 34-36)

ตามมติของคณะกรรมการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้มอบหมายให้ สภาการศึกษาแห่งชาติและผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ ร่วมกัน ปรีक्षाหรือ หาแนวทางในการปฏิบัติราชการ มหาวิทยาลัยภาคใต้ซึ่งได้มี มติให้จัดหาสถานที่ทำการชั่วคราวของมหาวิทยาลัยโดยใช้ตึกชั้นล่างของ สภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นที่ทำการ ชั่วคราวไปก่อน ในการขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือคณะวิทยาศาสตร์ การแพทย์ที่มี ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข เป็นคนบตี ทั้งในเรื่อง ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้ง การเตรียมการจัดหาอาจารย์ประจำตามห้องปฏิบัติการเหล่านั้น ซึ่งได้รับความ อนุเคราะห์จาก ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข เป็นอย่างดี ทำให้ ผู้แทนคณะกรรมการดำเนินการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้เสนอแต่งตั้ง ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข เป็นกรรมการร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัย ภาคใต้ด้วย (“เอกสารประกอบระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการ ดำเนินการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ ครั้งที่ 10” [15 กุมภาพันธ์ 2510] หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ[2].กต 1.1.2.8.1/3 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

การแต่งตั้ง ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข เข้ามาเป็นกรรมการ ดังกล่าวถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนอย่างสำคัญสำหรับอนาคตและทิศทางของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยเฉพาะต่อวิทยาเขตปัตตานี หลังข้อเสนอ ของคณะกรรมการดำเนินงานก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ผ่านเข้าไปสู่คณะ กรรมการของสภาบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการสภาบริหาร ดังกล่าวมีความเห็นต่างจากคณะดำเนินการก่อตั้งในประเด็นสำคัญ ดังนี้ (“หนังสือของประธานกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติถึงเลขาธิการ รัฐมนตรี เรื่องการจัดตั้งและดำเนินการของมหาวิทยาลัยภาคใต้. เอกสาร สำนักนายกรัฐมนตรี. สภาการศึกษาแห่งชาติ สร.1402/970 (27 เมษายน

2510), อ้างในปริษา แม้นมินทร์, 37 – 38)

1. คณะกรรมการของสภการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติไม่เห็นด้วยในหลักการการกระจายคณะวิชาออกไปยังจังหวัดต่างๆ ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีปัตตานีเป็นศูนย์กลาง โดยให้เหตุผลว่าเป็นการอุปสรรคในด้านการทำงาน สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในด้านวิชาการ พร้อมทั้งเสนอความเห็นว่าการรวมเอาคณะสำคัญๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของมหาวิทยาลัย เช่น คณะวิทยาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัย มหาวิทยาลัย

2. แม้ว่าคณะกรรมการดำเนินการก่อตั้งมหาวิทยาลัยจะเสนอให้มีการตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นคณะแรก คณะแพทยศาสตร์เป็นอันดับ 2 แต่คณะกรรมการระดับอุดมศึกษาสภาการศึกษาแห่งชาติกลับมีความเห็นว่าการจัดตั้งมหาวิทยาลัยควรเริ่มต้นด้วยคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์เป็นพื้นฐานก่อน แล้วค่อยขยายงานคณะอื่นตามมาภายหลัง แต่เนื่องจากได้กำหนดเป็นนโยบายจะเปิดคณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นคณะแรก และมีกำหนดที่จะรับนักศึกษาในปีการศึกษา 2510 ก็เห็นสมควรให้ดำเนินการต่อไป แต่คณะวิชาที่จะดำเนินการจัดตั้งต่อไปควรเป็นคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ (ประดิษฐ์ เชนยจิตร, 2514, 115-117)

จุดเปลี่ยนแปลงสำคัญที่สุดที่มีผลต่อศูนย์รัฐสมิแลมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงที่ ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในเดือนกุมภาพันธ์ 2510 ในเดือนมิถุนายนปีเดียวกัน ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข พร้อมอาจารย์ 4 ท่าน คือ ดร.ประดิษฐ์ เชนยจิตร ดร.ปรีดา วิบูลสวัสดิ์ ดร.นาถ ตัณฑวิรุพห์ และอาจารย์เย็นใจ เลหาวิชย์ พร้อมด้วยข้าราชการสภาการศึกษาแห่งชาติเดินทางมาสำรวจที่ตั้งของศูนย์การศึกษารัฐสมิแล พบว่า อาคารฝึกงานที่สร้างไว้นั้นไม่เหมาะสมที่จะรองรับเครื่องจักรหนักและมีความสั่นสะเทือนมากๆ การที่จะต้องออกแบบอาคารเพิ่มเติมให้มีรากฐานที่แข็งแรงเป็นพิเศษในพื้นที่มีดินลุ่มอ่อนจะเสียค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสูงมาก และในอนาคตอาจจะเป็น

139
ปีที่ 19
ฉบับที่ 4
ต.ค.
-
ธ.ค.
2556

ปัญหาทำให้อุปกรณ์ด้านอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องจักรกลมีอายุสั้นลงและเสียค่าซ่อมบำรุงเป็นจำนวนมาก (ประดิษฐ์ เชนจิตร์, 2514, 115 – 117)

นอกจากนี้ แนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข ต้องการให้สร้างสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่ใช่เป็นเพียงสถาบันเทคนิค (Glorified Technical College) และจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ แต่เนื่องด้วยพื้นที่ในบริเวณตำบลสุระมิแล จังหวัดปัตตานี ไม่เป็นที่พึงพอใจของคณะสำรวจศึกษาดูงานที่นำโดย ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข จึงมีการเดินทางไปสำรวจที่บริเวณอื่น เช่น เขาตุม จังหวัดยะลา อำเภอปอทอง จังหวัดปัตตานี บริเวณเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา แต่ในที่สุดก็สามารถติดต่อประสานขอที่ดินคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เนื้อที่ 690 ไร่ 1 งาน 7 ตารางวา โดย คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มอบที่ดินดังกล่าวให้เพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาของชาติ ศูนย์อรรถกระวีสุนทรเริ่มมีการก่อสร้างในปี 2510 เป็นต้นมา (“รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ครั้งที่ 12 (8 พฤศจิกายน 2510)”. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (2).กต.1.1.2.8/1. คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้)

การได้พื้นที่บริเวณตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีผลกระทบหลายประการต่อการดำเนินการของศูนย์สุระมิแล เช่น แผนการก่อตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่ศูนย์สุระมิแลก็ย้ายไปก่อสร้างที่ศูนย์อรรถกระวีสุนทร รวมถึงคณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ และสำนักงานอธิการบดี ศูนย์อรรถกระวีหรือวิทยาเขตหาดใหญ่ก็กลายเป็นศูนย์กลางการบริหารของมหาวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แทนที่ศูนย์สุระมิแลหรือวิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นความตั้งใจแต่เบื้องต้นของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้หรือคณะกรรมการดำเนินงานก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ที่ได้กำหนดเป็นนโยบายไว้ในระยะแรก

ในปี 2510 จากการที่คณะดำเนินงานก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี เพื่อนำความกราบบังคมทูลขอพระราชทาน

พระบรมราชานุญาตให้พระปรมาภิไธยเป็นชื่อมหาวิทยาลัยภาคใต้ โดยขอตั้งชื่อว่า มหาวิทยาลัยภูมิพลอดุลยเดช สำนักราชเลขาธิการได้แจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบว่าการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อให้ชื่อ “มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์” (Prince of Songkla University) ซึ่งเป็นพระนามของสมเด็จพระราชบิดาเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์

สำหรับศูนย์การศึกษาสุระสมิแล เดิมมีพื้นที่จากการผู้บริจาคประมาณ 54 ไร่ แต่เนื่องจากมีการขยายพื้นที่เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของศูนย์การศึกษาแห่งนี้ จึงมีการซื้อที่ดินจากชาวบ้านรอบๆ เพิ่มรวม 126 ไร่ (ประดิษฐ์ เชายจิตร, 116)

ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในราชกิจจานุเบกษา โดยเรียกว่าพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2511 และพระราชบัญญัติโอนกิจการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้จากสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติไปเป็นของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 8 เมษายน 2511 แบ่งส่วนราชการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ออกเป็น

- 1) สำนักงานอธิการบดี
- 2) คณะวิทยาศาสตร์
- 3) คณะวิศวกรรมศาสตร์

วันที่ 17 เมษายนปีเดียวกัน มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ พ.อ.ถนัด คอมันตร์ เป็นอธิการบดี ศาสตราจารย์ ดร.สวางค์ มงคลสุข เป็นรองอธิการบดี ภายหลังจากการจัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 5 ธันวาคม 2511 ให้ยกเลิกการแบ่งส่วนราชการแบบเดิมและมีส่วนราชการแบบใหม่ดังนี้

- 1) สำนักงานอธิการบดี
- 2) คณะวิทยาศาสตร์
- 3) คณะวิศวกรรมศาสตร์
- 4) คณะศึกษาศาสตร์

เนื่องจากในปีการศึกษา 2511 ได้มีรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เป็น คณะวิชาที่ 2 ของมหาวิทยาลัย โดยภาคการศึกษาแรกฝากเรียนอยู่กับตึก คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ บริเวณข้างโรงพยาบาลสงฆ์ ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร

การจัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์จะเป็นผู้ดำเนินการใน ด้านการร่างหลักสูตร การจัดหาอาจารย์ การจัดหาครุภัณฑ์เกี่ยวกับวิชา วิทยาศาสตร์ และการเข้าชี้แจงต่อสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการนี้ได้มีการเลือก ศาสตราจารย์นพ. ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งดำรง ตำแหน่งผู้อำนวยการกองสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ มาดำรงตำแหน่งคณบดี โดยรับผิดชอบในด้านการจัดหาอาจารย์ ประชุม วางโครงการ ร่างหลักสูตรคณะศึกษาศาสตร์ร่วมกับคณะวิทยาศาสตร์เพื่อ ผลิตอาจารย์ด้านวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ มีการยืมตัว ศาสตราจารย์ จำเริญ เจตนาเสน จากแผนกวิชาฟิสิกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาดำรง ตำแหน่งเลขานุการคณะ และเป็นผู้รับผิดชอบทางด้านวิทยาศาสตร์ของคณะ ศึกษาศาสตร์

แต่เนื่องจากในระยะแรกไม่ได้ตั้งงบประมาณไว้ คณะศึกษาศาสตร์จึง อาศัยใช้เครื่องมืออุปกรณ์การเรียนการสอนและอาจารย์จากคณะวิทยาศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2511 บุคลากรและนักศึกษาของคณะ ศึกษาศาสตร์ก็เคลื่อนย้ายไปศูนย์รัฐสมิแลเป็นคณะแรก ท่ามกลางการต้อนรับ ของข้าราชการ ประชาชน นักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดปัตตานี รวมทั้ง พ.อ.ถนัด คอมันตร์ ในฐานะอธิการบดีที่ร่วมในการต้อนรับด้วย (ประดิษฐ์ เชัยจิตร, 124-126)

ดังนั้น จึงนับได้ว่าเดือนพฤศจิกายน 2511 เป็นการเริ่มต้นการดำเนินการ การจัดการเรียนการสอนและการบริหารอุดมศึกษาในนามของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี หรือเป็นจุดกำเนิดของวิทยาเขตแห่งนี้ อย่างแท้จริง

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยภาคใต้

การร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยภาคใต้โดยคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติมีการยกร่างพระราชบัญญัติเป็น 2 ร่าง คือ ร่างที่กำหนดให้มหาวิทยาลัยมีฐานะเป็นอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคลไม่ใช่เป็นหน่วยราชการ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยตั้งแต่ฝ่ายบริหารจนถึงฝ่ายธุรการมีฐานะเป็นพนักงานของรัฐ และมีกรรมการทรีสตีเพื่อหารายได้และผลประโยชน์สำหรับมหาวิทยาลัย ส่วนงบประมาณได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ส่วนยกย่องอีกฉบับหนึ่งกำหนดให้มหาวิทยาลัยภาคใต้เป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น (“การออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์” (1 กย. 2509 – 14 ธค. 2512). เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2)กต.1128/5) คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้) แต่ในที่สุด ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข ได้ขอให้ประชุมใช้ร่างที่เป็นแบบส่วนราชการในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งกลายเป็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยฉบับแรก 2511

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย 2511

ในช่วงก่อตั้งมหาวิทยาลัยจนกระทั่งปี 2516 พระราชบัญญัติปี 2511 นับว่าเป็นกฎหมายสำคัญที่กำหนดแนวทางโครงสร้างการบริหาร การแบ่งส่วนราชการ อำนาจหน้าที่ต่างๆ ของหน่วยงาน นอกจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้ว มหาวิทยาลัยยังใช้กฎหมายอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์กร เช่น ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 123 และ 182 เป็นต้น

ประเด็นสำคัญในหมวด 1 ตามพ.ร.บ 2511

ถ้าพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัย พบว่า จะเน้นในเรื่องการให้การศึกษาด้านวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง การวิจัย การทำนุบำรุงวัฒนธรรม หรือถ้าจะพิจารณารายละเอียดจากตัวบทตามมาตราต่างๆ เช่น มาตรา 5,6,7 ก็จะพบว่า พระราชบัญญัติเน้นเรื่องการเรียนการสอน และ

ส่งเสริมวิชาการกับการวิจัย ในมาตรา 7 วรรค สองกำหนดว่า “...อาจให้มีสถาบันเพื่อการวิจัยและสำนักงานเพื่อส่งเสริมวิชาการเป็นส่วนราชการในมหาวิทยาลัย...” (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2511: 2)

องค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่ยังไม่มีการนำเสนอในพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ เรื่องการบริการวิชาการ (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2511, 2)

ประเด็นสำคัญที่น่าจะนำมาพิจารณาจากหมวดที่ 1 คือ เรื่องการแบ่งส่วนราชการ จากมาตราที่ 7 มีการแบ่งส่วนราชการดังนี้ (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2511, 2)

- 1) สำนักงานอธิการบดี
- 2) คณะ
- 3) บัณฑิตวิทยาลัย

การแบ่งส่วนราชการดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารตามมาในภายหลังเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากหลักการในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ต้องการจะจัดตั้งมหาวิทยาลัยแนวทางใหม่ โดยมีคณะวิชาต่างๆ กระจายไปตามจังหวัดต่างๆ ในภาคใต้ตอนล่าง ดังนั้น เจตนารมณ์เบื้องต้นคือต้องการให้มหาวิทยาลัยมีรูปแบบพหุวิทยาเขต และ Public University ปัญหาสำคัญคือ โครงสร้างมหาวิทยาลัยแบบพหุวิทยาเขต จำเป็นต้องมีการแบ่งส่วนราชการและโครงสร้างการบริหารที่มีลักษณะเฉพาะที่เอื้ออำนวยต่อระบบพหุวิทยาเขต แต่ในความเป็นจริงพระราชบัญญัติ 2511 มีรูปแบบที่เหมือนมหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นโครงสร้างแบบมหาวิทยาลัยรวมศูนย์

ถ้าจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในปี 2510 ที่เริ่มรับนักศึกษาคณะวิศวกรรมรุ่นแรก ต่อมาในวันที่ 13 มีนาคม 2511 ประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2511 ในพระราชกิจจานุเบกษา ศูนย์ปัตตานีซึ่งในขณะนั้นได้เปิดทำการเรียนการสอนคณะศึกษาศาสตร์ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2511 ขณะที่

คณะวิศวกรรมศาสตร์ยังคงทำการสอนอยู่ที่กรุงเทพฯ รวมทั้งสำนักงานอธิการบดีด้วย แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่บางส่วนของสำนักงานอธิการบดีลงมาช่วยงานที่วิทยาเขตปัตตานีแล้วก็ตาม

วิทยาเขตหาดใหญ่เริ่มก่อตั้งในปี 2512 และสร้างแล้วเสร็จบางส่วนในปี 2514 คณะวิศวกรรมศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ รวมทั้งสำนักงานอธิการบดีได้ย้ายลงมาที่ศูนย์หาดใหญ่ ในทางปฏิบัติถือว่าศูนย์กลางการบริหารของมหาวิทยาลัยได้ย้ายมาอยู่หาดใหญ่ในปีดังกล่าว (ปรีชาแมนมินทร์, 2525, 292-294)

ปัญหาสำคัญของการแบ่งส่วนราชการและการจัดโครงสร้างการบริหารตามแบบพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย 2511 คือ เรื่องความล่าช้าของหลักในการดำเนินงาน โดยเฉพาะการประสานงานและการดำเนินการของคณะวิชาและหน่วยงานที่วิทยาเขตปัตตานี การที่สำนักงานอธิการบดีตั้งอยู่ที่หาดใหญ่ทำให้วิทยาเขตปัตตานีมีปัญหามากในเรื่องการติดต่อประสานงาน กระบวนการและขั้นตอนการวินิจฉัยสั่งการประสบปัญหาความล่าช้า (จุลละพงศ์ จุลละโพธิ, 2525, 301 – 302)

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งในหมวด 1 คือ การที่มหาวิทยาลัยเป็นนิติบุคคล มีฐานะเป็นกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา 6 การที่กำหนดให้มหาวิทยาลัยมีฐานะเป็นกรม อธิการบดีมีฐานะเทียบเท่าอธิบดีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ดังนั้น ไม่ว่ามหาวิทยาลัยจะมีที่วิทยาเขตก็จะมีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่า 1 กรม อธิการบดีต้องรับผิดชอบต่อทุกวิทยาเขต เป็นเหตุให้อธิการบดีลังเลใจในการมอบอำนาจในเรื่องสำคัญๆ แก่รองอธิการบดีวิทยาเขต เช่น การเงิน การเจ้าหน้าที่ การก่อสร้าง เพราะถ้าเกิดข้อผิดพลาดอธิการบดีก็ยังคงต้องรับผิดชอบ เป็นปัญหากฎหมายที่นำไปสู่ความยุ่งยากและไม่สะดวกในการแบ่งสายงานบริหารให้ชัดเจน

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นผลมาจากสาระตามมาตรา 6 คือ การให้มหาวิทยาลัยมี ฐานะเทียบเท่ากรมได้เพียง 1 กรม ไม่ว่าจะมียี่วิทยาเขตก่อให้เกิดผลในเชิงบริหาร คือ วิทยาเขตอื่นไม่สามารถตั้งหน่วยงาน

ซ้ำซ้อนในระดับกอง จากเงื่อนไขของกฎหมายตามมาตรา 6 ดังกล่าว ทำให้วิทยาเขตขนาดใหญ่ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานอธิการบดี มีหน่วยงานในระดับกองเกิดขึ้นมาก ขณะที่วิทยาเขตอื่นๆ มีหน่วยงานระดับกองน้อย ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วปริมาณงานบางอย่างของบางวิทยาเขตมีลักษณะไม่แตกต่างกันมาก เช่น งานด้านกิจการนักศึกษา งานอาคารสถานที่ ทำให้มีปัญหาในด้านการบริหารโดยเฉพาะวิทยาเขตปัตตานี รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าของเจ้าหน้าที่ที่จะเติบโตเป็นผู้บริหารระดับกอง (ปัญญา ยวนแหล, 2525, 266)

ในหมวดที่ 2 มีประเด็นในเรื่องการดำเนินงาน จากมาตรา 13 กำหนดให้มีสภามหาวิทยาลัยซึ่งประกอบด้วยนายกสภามหาวิทยาลัยซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง สภาศูนย์ซึ่งประกอบไปด้วย เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ อธิการบดี รองอธิการบดี เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย โดยตำแหน่ง และกรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งจะได้รับการโปรดเกล้าแต่งตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่า 4 คน ไม่เกิน 9 คน

ซึ่งตามบทเฉพาะกาลตามมาตรา 43 กำหนดให้นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น คือ จอมพลถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มี การโปรดเกล้าแต่งตั้งอธิการบดี รองอธิการบดี และคณบดี มีการแต่งตั้งเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นเลขานุการสภามหาวิทยาลัย พระราชบัญญัติกำหนดให้นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระดำรงตำแหน่ง 2 ปี

มาตราที่ 18 กำหนดให้อธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยอย่างกว้างๆ ไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของอธิการบดีอย่างละเอียด ชัดเจน ดังพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยฉบับหลังๆ

มาตราที่ 22-25 เป็นการกำหนดผู้บังคับบัญชารับผิดชอบระดับคณะวิชา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบัน สำนัก และกำหนดให้มีคณะกรรมการประจำคณะ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าว

มาตราที่ 28-34 เป็นการกำหนดในเรื่องการกำหนดคุณวุฒิและผลงานในการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์ ต้องมีผลงานในระดับผลดีเด่นเป็นพิเศษและได้ผลดีตามลำดับ นอกจากนี้คุณสมบัติด้านการศึกษาและระยะเวลาของประสบการณ์การเรียนการสอน ส่วนตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ไม่ได้กำหนดคุณภาพเรื่องเงื่อนไขผลงานวิชาการไว้ด้วย (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2511, 8 – 9)

ส่วนประกาศคณะปฏิวัติที่มีผลต่อมหาวิทยาลัย คือ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับ 182 เพื่อเป็นการแบ่งเบาภารกิจของนายกรัฐมนตรีจึงให้ยกเลิกความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติ ปี 2511 โดยสาระสำคัญของประกาศ คือ “...ผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในวันประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ในประกาศราชกิจจานุเบกษา พ้นจากตำแหน่ง...” (ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ หน้า 19 เล่ม 19 ตอนที่ 110 วันที่ 19 ก.ค. 2515)

คำประกาศดังกล่าวหมายถึง การพ้นจากตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยของ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และมีการแต่งตั้งผู้อื่นขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทนเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของนายกรัฐมนตรีในการบริหารราชการแผ่นดิน

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปี 2511 เป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกของมหาวิทยาลัยที่สร้างขึ้นโดยใช้แนวทางของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่ถือกำเนิดในเวลาเดียวกัน เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นแนวทาง โดยไม่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของมหาวิทยาลัยภาคใต้ที่มีเป้าหมายของการก่อตั้งเป็นมหาวิทยาลัยพหุวิทยาเขต โดยกระจายคณะวิชาออกไปยังจังหวัดต่างๆ แม้ว่าโดยทางปฏิบัติแล้ว ในช่วงระยะเวลาที่เริ่มก่อตั้งจนกระทั่งปี 2515 มหาวิทยาลัยจะมีเพียง 2 วิทยาเขต คือ วิทยาเขตหาดใหญ่และวิทยาเขต

ปัตตานี แต่เนื่องด้วยโครงสร้างการบริหารและการแบ่งส่วนราชการยึดตามแนวทางมหาวิทยาลัยที่มีเพียงวิทยาเขตเดียว ทำให้เกิดปัญหาหลักสำคัญในการดำเนินงาน การประสานงาน โดยเฉพาะวิทยาเขตปัตตานี ซึ่งปัญหาดังกล่าวนำไปสู่ความพยายามในการปรับปรุงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในโอกาสเพื่อแก้ปัญหาการบริหารมหาวิทยาลัยอันเกิดจากข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย 2511

บทสรุป

จากบริบททางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในช่วงการเร่งรัดพัฒนาประเทศ รัฐมีนโยบายขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกไปยังส่วนภูมิภาค การเกิดขึ้นของมหาวิทยาลัยภาคใต้หรือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ก็ถือกำเนิดในช่วงเวลาดังกล่าว พร้อมกับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอื่นๆ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แม้ว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะถือกำเนิดมาจากนโยบายรัฐบาลส่วนกลางในการผลิตบัณฑิต เพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานชั้นสูงในการพัฒนาประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ภาคใต้เป็นบริเวณที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจในระดับสูง มีเยาวชนที่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีสถาบันการศึกษาในระดับดังกล่าวตั้งอยู่ในพื้นที่ ประกอบกับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นบริเวณที่ประชากรส่วนใหญ่มีความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากประชาชนส่วนอื่นของประเทศ มีปัญหาด้านความมั่นคง ดังนั้น เหตุผลสำคัญของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นอกจากเป็นเรื่องตอบสนองด้านสังคม เศรษฐกิจ ยังเป็นแนวทางการแก้ปัญหาทางการเมืองในพื้นที่ดังกล่าวด้วย

การดำเนินการก่อตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ หลังจากการสำรวจสถานที่ก่อสร้างมหาวิทยาลัยคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ก็มีความเห็นในการในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยในรูปของพหุวิทยาเขตกระจายไปตามจังหวัดต่างๆ โดยมี

ศูนย์กลางอยู่ที่ปัตตานี โดยใช้เหตุผลทางด้านการเมืองและประวัติศาสตร์
อย่างไรก็ตาม รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยแบบพหุวิทยาเขตก็สร้าง
ปัญหาในเชิงบริหารให้กับมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะวิทยาเขตปัตตานีมาก
ทั้งในลักษณะโครงสร้างการบริหารและกฎหมายที่จะสนับสนุนการบริหาร
ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการย้ายวิทยาเขตหลักจากปัตตานีไปสู่
หาดใหญ่ รวมทั้งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยฉบับปี 2511 ที่นอกจากจะมี
ผลในเชิงบริหารดังกล่าวมาแล้วนั้น ยังก่อให้เกิดช่องว่างและความแตกต่าง
ในการพัฒนาและเจริญเติบโตระหว่างสองวิทยาเขตอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- การวางแผนและพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. เอกสารการสัมมนา
หัวหน้าภาควิชา (31 ตุลาคม-4 พฤศจิกายน 2521): กองแผนงาน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Planning and development of Prince of Songkla University. **Head of
Departments Seminar Paper** (31 October – 4 November, 1978):
Planning Division, Prince of Songkla University. (in Thai).
- “การสำรวจความช่วยเหลือทางวิชาการและเศรษฐกิจในภาคใต้”. เอกสารหอ
จดหมายเหตุแห่งชาติ. (2) กต.1.12.8/16 คณะกรรมการพัฒนา
ภาคใต้.
- “Survey on academic and economic aid to the South”. **National Archive**
(2) Ministry of Foreign Affairs .1.12.8/16 Southern Development
Committee. (in Thai).
- “การออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (1 กย. 2509-14 ธค.
2512)”. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2)กต.1.1.2.8/5
คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้.
- “Prince of Songkla University’s legislation (1 September 1966–14
December 1969)”. **National Archive** (2) Ministry of Foreign

Affairs .1.12.8/5 Southern Development Committee. (in Thai).

จรูญ วงศ์สายัณห์. (2532). ระบบการศึกษาไทยในระบอบรัฐธรรมนูญช่วง พ.ศ.2475-2520. พระนคร: อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายจรูญ วงศ์สายัณห์.

Jaroon Vongsayan. (1989). **Thai education System during constitutional period, 1932–1977**. Bangkok: Jaroon Vongsayan funeral memorial publication. (in Thai).

จินดา กุลวัตโน. (2514). งานบุกเบิกศูนย์ศึกษาปัตตานี ใน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. พระนคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์.

Jinda Kulwatno. (1971). Pioneer of Pattani Studies Center, in **Prince of Songkla University**. Bangkok: Krungsiam. (in Thai).

จุลละพงศ์ จุลละโพธิ. (2525) ปัญหาการบริหารงานหลายวิทยาเขต: กรณีของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ้างใน รายงานการสัมมนาการบริหารมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ.

Chulapongs Chulabodi. (1982). Problem of Multi-Campus administration: a case of Prince of Songkla University. Cite in **Seminar on Multi-Campus University Administration Report**. Bangkok: Ministry of University Affairs. (in Thai).

ฉวีวรรณ กาญจนหลีกุล. (2517). การเพิ่มประชากรก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในภาคใต้. วารสารรัฐสมิแล, 3(3) (กรกฎาคม-สิงหาคม 2517).

Chawewan Kanchanahalikul. (1975). The Effect of Population growth on Economic and Social problem of the south. **Rusmilae**, 3(3) (July-August, 1975). (in Thai).

ทักษ์ เฉลิมเตียร. (2526). การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ. พรรณี นัตรพลรัักษ์และประกายฉัตร สุขสวัสดิ์ แปล. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- Thak Chaloeontiarana. (1983). **Thailand: The politics of Despotic Paternalism**. Bangkok: Thammasat University press. (in Thai).
- ทิพย์รัตน์ วานิชชา. (2519). การปรับปรุงท้องถิ่นกัณฑ์ดาร์. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Tipayarat Wanichcha. (1976). **Rural Development**. M.A. Thesis, Graduate
School, Chulalongkorn University. (in Thai).
- “นายถนัด คอมันต์ ประธานกรรมการพัฒนาภาคใต้และคณะเดินทางไป
ตรวจราชการภาคใต้” (15 มี.ค. 2507-15 ธค. 2512)” เอกสารหอ
จดหมายเหตุแห่งชาติ.(2). .กต.1.1.2.8/2 คณะกรรมการพัฒนา
ภาคใต้.
- “Thanat Khoman, Chairman of Southern Development Committee and
member’s tour of inspection to the South”. **National Archive** (2)
Ministry of Foreign Affairs .1.12.8/2 Southern Development
Committee. (in Thai).
- นิรมล กิตติวิบูลย์. (2533). บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่ง
ชาติ ในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา”ใน **วารสารการ
ศึกษาแห่งชาติ**, ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (ธันวาคม – มกราคม 2523).
- Niramom Kittivibul. (1990). Roles of National Education Council on
Education Development. **Journal of National Education**, Vol. 18
No. 2 (December 1989 – January 1990). (in Thai).
- ประดิษฐ์ เขยจิตร์. (2514). ศาสตราจารย์ ดร. สดางค์มงคลสุขกับมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ อ้างใน **มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. พระนคร:
กรุงสยามการพิมพ์.
- Pradit Choeichit. (1971). Prof. Dr. Stang Mongkolsuk and **Prince of
Songkla University**. Cite in Prince of Songkla University.
Bangkok: Krung Siam. (in Thai).

ปรีชา แมนมินทร์. (2525). มหาวิทยาลัยพหุวิทยาเขต ใน รายงานการสัมมนา
การบริหารงานมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต. กรุงเทพฯ: ทบวง
มหาวิทยาลัยของรัฐ.

Precha Manmin. (1982). Multi-Campus University. in **Seminar on Multi-
Campus University Administration Report**. Bangkok: Ministry
of University Affairs. (in Thai).

ปรีชา แมนมินทร์. (2526). พัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

Precha Manmin. (1983). **Development of Prince of Songkla University**.
M.Ed. Thesis Chulalongkorn University. (in Thai).

ปัจจัยหลักที่สร้างความเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบบบริหารการศึกษาในปัจจุบันในการ
การศึกษาปัจจัยพื้นฐานนโยบายอุดมศึกษาภายใต้กระแสด้านความคิด
การปฏิรูปการศึกษา.

Main Factor of Change in the present Education Management. in A study
of Basic factor in Higher Education Policy and the Education
reform. (in Thai).

บัญญัติ ยวนแหล. (2525). การบริหารงานมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต:
กรณีตัวอย่าง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ้างใน รายงานการ
สัมมนาการบริหารงานมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต .กรุงเทพฯ:
ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ.

Pun Yuanlae. (1982). Multi-Campus University Administration: A case of
Prince of Songkla University. in **Seminar on Multi-Campus
University Administration Report**. Bangkok: Ministry of
University Affairs. (in Thai).

บัญญัติ ยวนแหล, อติตรองอริการวิทยาเขตปัตตานี. (สัมภาษณ์) 11 สิงหาคม
2550.

Pun Yuanlae, Former Vice-Rector of Prince of Songkla University.
(Interview). 11 August 2007.

ปิยนาก บุนนาค. (2547). นโยบายการปกครองของรัฐบาลต่อชาวมุสลิม
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2475-2516). พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่งานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Piyanart Bunnag. (2004). **Government Policy on Muslim in the
Southern Border Provinces (2475-2516 B.E.)**. Bangkok:
Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (in Thai).

“แผนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยภาคใต้ (25 กค.2510)” เอกสารหอ
จดหมายเหตุแห่งชาติ. (2)กต.1.1.2.8.1/8 คณะกรรมการพัฒนา
ภาคใต้.

“University of the South’s Plan (25 July 1967)” **National Archive**. (2).
Ministry of Foreign Affairs.1.1.2.8.1/8 Southern Development
Committee. (in Thai).

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2511

Prince of Songkla University Act 1968. (in Thai).

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2548). มหาวิทยาลัยไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2:
กรณีการปรับเปลี่ยนสู่สังคมสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Paitoon Sinlarat. **Thai Universities after World War II: Transformation
to modern society**. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).

ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2546). **ทุนจีนปักธงใต้**. กรุงเทพฯ: ทิปปีงพอยท์.

Phuwadol Songprasert. (2003). **Chinese Capital in the South**. Bangkok:
Tipping point. (in Thai).

ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ. หน้า 19 เล่ม 19 ตอนที่ 110 วันที่ 19 กค. 2515.
Royal Thai Government Gazette, Special Issue. Vol. 19 Section 110

Page 19, 19 July 1972. (in Thai).

“รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ ครั้งที่ 12” (8 พฤศจิกายน 2510)”. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2).กต.1.1.2.8/1. คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้.

“12th meeting of the University of the South funding Commission’s Report (8 November 1967)”. **National Archive** (2) Ministry of Foreign Affairs. 1.1.2.8.1/3 Southern Development Committee. (in Thai).

“รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการจัดทำแผนผังและงบประมาณการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ครั้งที่ 3 (6 ธันวาคม 2509)”. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2).กต.1.1.2.8.1/3 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้.

“3rd meeting of Planning and budget Sub-committee of the university of the South’s Report (6 December 1966)” **National Archive** (2) Ministry of Foreign Affairs. 1.1.2.8.1/3 Southern Development Committee. (in Thai).

“รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาภาคใต้ (19 มีนาคม 2507)”. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2).กต.1.1.2.8/1 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้.

“Southern Development Sub-Committee’s meeting report (19 March 1964)” **National Archive** (2) Ministry of Foreign Affairs. 1.1.2.8/1 Southern Development Committee. (in Thai).

“รายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ ประจำปี 2507-2514 (1 มิ.ย 2514)”. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2).กต.1.1.2.8/14 คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้.

“Annual Reports of Southern Development Committee 1964 - 1971 (1 June 1971)”. **National Archive** (2) Ministry of Foreign Affairs. 1.1.2.8/14 Southern Development Committee. (in Thai).

- วารุณี โอสถารมย์. (2533). รายงานผลการวิจัยเรื่อง พัฒนาการอุดมศึกษา
ในประเทศไทย: การวิเคราะห์เชิงนโยบายและผลพวงที่มีต่อการ
พัฒนาในปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย
- Warunee Osatharom. (1990). **Research Report on Development of
Higher Education in Thailand: Policy Analysis and Effect of
Development in the present and future.** Bangkok: Ministry of
University Affairs. (in Thai).
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2518). หลักการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- Wichit Srisa-an. (1975). **Higher Education Principles.** Bangkok: Thai
Watana Panich. (in Thai).
- วีรพงษ์ รามางกูร. (2525). การพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
ฉบับที่ 1-4 ใน เศรษฐกิจไทย: การเปลี่ยนแปลงและพัฒนา.
พระนคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- Veerapong Ramangkul. (1982). Economic Development during 1st - 4th
National Economic Plan. in **Thai Economy: Change and
Development.** Bangkok: Sangsan. (in Thai).
- ศูนย์วางแผนพัฒนาภาคใต้. (2525). ภาวะเศรษฐกิจภาคใต้และการพัฒนา
ภาคใต้ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529).
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Southern Development Plan Center. (1982). **Economic Condition of the
South and Development according to 5th National Economic
Plan (1982-1986).** Office of National Economic and Social
Development Board. (in Thai).
- สงบ ส่งเมือง. (2546). เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านภาคใต้ในรอบห้าทศวรรษ
ที่ผ่านมา. กรุงเทพฯ: วิถีทรรศน์.
- Sangob Songmuang. (2003). **Villages Economy of The South during
the last five decades.** Bangkok: Viteetas. (in Thai).

สนอง จันทนินทร. (2525). แนวทางการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในวารสารการศึกษาแห่งชาติ. ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2525).

Sanong Chantanintorn. (1982). Guideline of Southern Border Provinces Development. **Journal of National Education**. Vol. 16 No. 3 (February - March). (in Thai).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1.**

Office of National Economic and Social Development Board. the 1st National Economic Plan.

สุนทรี อาสะไวย์ และสุภาภรณ์ จรัสพันธ์. (2530). “กำเนิด อมธ.กับความเคลื่อนไหวในขบวนการนักศึกษา” ใน **อยู่เมืองไทย. สมบัติ จันทรวงศ์และชัยวัฒน์ สถาอานันท์, บรรณาธิการ. พระนคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**

Sunthari Asawai and Supaporn Jaranpattana. (1987). “The Birth of TUSU and activity of Student Movement” in **In Thailand**. Sombat Chantornvong and Chaiwat Satha-Anand, Editors. Bangkok: Thammasat University Press. (in Thai).

เสนห์ จามริก. (2526). การเมืองกับการศึกษาของไทย ใน **วารสารการศึกษาแห่งชาติ. ปีที่ 17 ฉบับที่ 6 (สิงหาคม – กันยายน).**

Saneh Chamarik. (1983). Politics and Education of Thailand. **Journal of National Education**. Vol. 17 No. 6 (August - September). (in Thai).

เสนาะ อุณาภูล. (2512). ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการศึกษาและการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจ. **เอกสารสัมมนาการวางแผนการศึกษาในระดับชาติ ณ หอสมุดแห่งชาติ 7-11 กรกฎาคม 2512. สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ.**

- Sanoh Unakul. (1969). Relation between Education and Economic Development Planning. **Papers of National Seminar on National Planning held in National Library 7 - 11 July 1969**. Office of National Economic and Social Development Board. (in Thai).
- อัมมาร์ สยามวาลา, บรรณาธิการ. (2549). ระบบการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน **ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนา กับสภาพสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Knowledge Plus.
- Ammar Siamwalla, Editor. (2006). Education System in 3 Southern Border Provinces. in **Conflict between Development and Social Condition in 3 Southern Border Provinces**. Bangkok: Knowledge Plus. (in Thai).
- เอกสารเกี่ยวกับ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (21 กรกฎาคม 2514). **เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ**. (2)กต.1.1.2.8.13. คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้.
- Documents on 4 Southern Border Provinces (21 July 1971). **National Archive**. (2) Ministry of Foreign Affairs. 1.1.2.8.13 Southern Development Committee. (in Thai).
- เอกสารประกอบระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการดำเนินการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ ครั้งที่ 10. (15 กุมภาพันธ์ 2510). **เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ**. (2).กต.1.1.2.8.1/3. คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้.
- The 10th University of the South Commission's Meeting Agenda (15 February 1967). **National Archive**. (2). Ministry of Foreign Affairs. 1.1.2.8.1/3 Southern Development Committee. (in Thai).
- Harrold W. See. (1982). Implication of Multi-University: Developments in the United States for Multi-Campus Developments in Thailand. อ้างใน **รายงานการสัมมนาการบริหารงานมหาวิทยาลัยหลาย**

วิทยาเขต. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ.

Harrold W. See. (1982). Implication of Muti-University: Development in the United States for Multi-Campus Developments in Thailand. in **Seminar on Multi-Campus University Administration Report**. Bangkok: Ministry of University Affairs. (in Thai).

John E. Sawyer, Ashley S. Cambell and Richard T. Gill. (1966). Obserbvation on Plans for Higher Education in the South (11 March 1966). เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2).กต.1.1.2.8.1/4. คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้.

John E. Sawyer, Ashley S. Cambell and Richard T. Gill. (1966). Observation on Plans for Higher Education in the South (11 March 1966). **National Archive** (2). Ministry of Foreign Affairs. 1.1.2.8.1/4 Southern Development Committee. (in Thai).

Kieth Watson. (1980). **Educational Development in Thailand**. Hong Kong: Heinemann Asia.

Sangu Sabhasri. (1973). The Regional universities in Thailand and Their Environment in **Roles of Universities in Local & Regional Development in Southeast Asia Singapore**: University of Singapore.

Vinyu Vichit–Vadakan. (1973). The Universities and the Government:Some Comments on the Experiences of Thailand in **Roles of Universities in Local & Regional Development in Southeast Asia**. Singapore: University of Singapore.